

Generalul Gheorghe Mihail în memoria reporterului ÎN RĂZBOI CU DOUĂ COALIȚII

✎ Colonel (r) Traian BUCURENCIU

Printre satisfacțiile pe care mi le-a prilejuit profesia de jurnalist am enumerat, în diferite împrejurări, șansa de a cunoaște câteva distinse personalități cu care neamul românesc se va mândri întotdeauna: marele savant Henri Coandă, lingvistul de excepție, deschizător de drumuri în domeniu, Boris Cazacu, generalul Gheorghe Mihail... Lista ar putea continua. Mă opresc la cel din urmă, pentru că, în ultimele sale numere (49 și 50-51) din 2007, ziarul *Observatorul militar* i-a dedicat, sub semnătura colonelului dr. Vasile Popa, două pagini cu același titlu – *Gheorghe Mihail – un brav general al Armatei Române*, pe cât de meticolos aservite adevărului, pe atât de antrenante și emoționante pentru lector. Cu acordul redacției, subsumez valorosului demers al muzeografului-cercetător câteva secvențe, inedite cred, dintr-o noapte a răscolitoarelor amintiri petrecute în compania generalului.

În vara aceea se împlineau 60 de ani de la devastatoarele bătălii ce au pivotat în jurul Mărășeștilui. Pentru vajnicul oștean, anii terminați cu șapte aveau multiple semnificații. Atunci, în 1977, aniversase 90 de ani de viață, 70 de la intrarea în rândul cadrelor active ale armatei, 60 de când fusese rănit la Mărășești, 30 de la trecerea în rezervă. Patriarhul înalt, aproape scheletic, cu înfățișare demnă, austeră, domiciliat stabil în Sinaia, se afla întâmplător în București, găzduit de o soră ce locuia peste drum de Biserica Anglicană. Cu ochii aproape închiși, aș fi zis că retrăia hipnotic scena în care o schijă l-a doborât pe singurul comandant de batalion rămas valid din Regimentul 34 Infanterie, maiorul Gheorghe Mihail, acolo, în lunca Siretului. Iavaș-iavaș, am coborât apoi spre timpuri mai apropiate. Și am aflat astfel cum, în noaptea de 6 spre 7 septembrie 1940, l-a consiliat pe Carol al II-lea să nu abdice, pentru ca a doua zi, la 6.00 dimineața, Antonescu să-l îndepărteze de la conducerea Marelui Stat Major și din armată, expulzându-l la Sinaia, cu domiciliul obligatoriu.

– **Domnule general, istoriografia anilor din urmă vă amintește printre participanții la înlăturarea actului de la 23 august 1944, ca reprezentant al «cercurilor palatului». Cum ați ajuns în acea conjurație?**
– Povestea începe mai de demult – îmi răspunde el. Pe 8

noiembrie 1943, mă vizitează un aghiotant regal să-mi comunice că suveranul mă invită la Peleş. Spre regretul meu, uitasem că era onomastica regelui. Am încropit în grabă un buchet din grădina casei și m-am prezentat la castel. În câteva fraze concise, monarhul mi-a destăinuit îngrijorarea ce-l stăpâna față de dezastrul ce amenința România: mi-a spus că intenționa să facă ceea ce făcuse Badoglio în Italia și m-a întrebat dacă poate conta pe mine. Eram devotat trup și suflet coroanei și, evident, am acceptat. De altfel, știam că în 1940, când și-a reinvestit fiul în tron, Carol îl sfătuisese că de va ajunge vreodată într-o situație gravă, să apeleze și la mine. Apoi am stabilit sumar datele colaborării.

– **Dar în coaliția politico-militară antiantonesciană, cum ați ajuns?**

– Nu am avut multe contacte cu acea coaliție și nici nu pot evalua cât de folositor am fost. Prin iunie-iulie 1944, am fost chemat la București și îndrumat la o adresă din Calea Moșilor, unde un grup conspirativ pune la cale înlăturarea lui Antonescu. Pe cei mai mulți nu-i cunoșteam, iar intențiile și măsurile preconizate mi s-au părut cam aventuriste. Eu insistam să se acorde credit deplin armatei, în vreme ce un civil, care se prezentase inginer Ceaușu (numele conspirativ al lui Emil Bodnăraș – n.r.), se lăuda cu nu știu ce *gărzi patriotice*, despre care atunci auzeam prima dată și care, de fapt, nici nu existau. La fel făcea, în ultima parte a războiului, Hitler, a cărui fantezie bolnavă născocea tot felul de structuri operative-strategice. N-am înțeles mare lucru din acea ședință. De acolo am trecut pe la Palat și l-am rugat pe Sănătescu să nu mă mai cheme decât la reuniuni ce se vor desfășura în prezența regelui. Apoi, m-am întors la Sinaia.

– **Totuși, domnule general – am intervenit – Directiva Operativă nr. 1 din 23 august 1944, emisă de Marele Stat Major, poartă semnătura dumneavoastră. Atunci cum se explică faptul că vă aflați în Capitală?**

– Absolut întâmplător. Întâmplarea decide uneori ceea ce nu a putut să prevadă un spirit organizatoric genial. Pe 23 august, eram acasă, la Sinaia, nici prin gând nu-mi trecea că ziua aceea va marca o întorsătură istorică în existența României. Pe la prânz, mă sună din Predeal Ion Gigurtu și-mi spune că va trece spre Ciorogârla – avea acolo o fermă de unde se aprovizionează cu alimente proaspete – și că dorește să mă viziteze. Apelul lui m-a bucurat, pe Gigurtu îl secondasem, în 1940, la Președinția Consiliului de Miniștri ca vicepremier și de atunci rămăsesem în cele mai

bune relații cu el. Când a venit, l-am întrebat dacă ar putea să mă ducă și pe mine până în București, nu-mi mai văzusem mama de mult timp și, iată, se ivise o ocazie. Gigurtu a acceptat binevoitor, așa că, pe la ora 18.00, am debarcat chiar în Piața Palatului. În timp ce noi stabileam datele reîntoarcerii la Sinaia, a apărut un sublocotenent din garda Palatului, care îmi spune, precipitat, că regele mă caută de câteva ore. Am urcat de îndată la suveran. L-am găsit împreună cu generalii Constantin Sănătescu și Aurel Aldea, pe care atunci îi numise prim-ministru, respectiv ministru de interne. Mi-a spus că Antonescu fusese arestat, că deja se lucra la Proclamația Regală, cerându-mi să o citec în cionă, apoi să merg să preiau conducerea Marelui Stat Major și să redactez Directiva Operativă nr. 1. La sediul MSTM, l-am găsit numai pe generalul Ștefan Bardan, pe care l-am rugat să-mi schițeze cât de succint posibil situația armatei. N-am să uit niciodată răspunsul acestui înțelept militar: *Domnule general, zice, dacă până acum ne-am luptat*

cu o coaliție, în momentul de față, ne războim cu două! ... Timpul părea fugărit de streche. Când m-a întrebat cât e ceasul și am privit la orologiul din spatele lui, m-am speriat: 2.30, în puterea nopții. Mi-am cerut scuze, intenționând să mă retrag.

– Nu, nu, m-a oprit. Poți să mă rămâi. Ce ai dori să mai afli?

– **O, cât de multe ar mai fi, am exclamat. Domnule general, în răstimpul scurt 23 august-12 octombrie, ați exercitat, cu delegație regală, comanda supremă a armatei, a trebuit să rezolvați probleme de o excepțională complexitate și dificultate: desprinderea de nemți, întoarcerea armelor și izgonirea lor din țară; contactarea fostului adversar, acum aliat și stabilirea cooperării cu el; acoperirea frontierelor, luarea în stăpânire a trecătorilor, menținerea capului de pod din Podișul Transilvaniei, preluarea inițiativei în luptă și declanșarea ofensivei spre vechea frontieră nord-vestică. De ce ați demisionat tocmai când se conturau marile izbâanzi, eliberarea Clujului, spre exemplu?**

– Dar nu, asta m-au tracasat și descurajat, ce altele, ce țineau de relațiile cu rușii, care se încăpățănau să ne trateze ca pe niște învinși aserviți și să ne dicteze totul. Eu stăruiam să păstrez intactă armata, ei îmi cereau să desființez forțele din interior. Păi, de unde să iau o rezervă dacă nevoile frontului ne-o cer și cine să-mi asigure liniștea și ordinea în țară? Eu insistam ca trupele de pe front să rămână sub autoritatea și conducerea operativă a Marelui Stat Major român, ei se grăbeau să le subordoneze comandanților lor. Câte erori, abuzuri și pierderi s-au înregistrat din

această cauză! Eu refuzam continuarea luptei dincolo de frontiera vestică, ei îmi cereau exact alternativa opusă. Noi mai călcasem pământul ungar cu 25 de ani în urmă, de ce să o facem acum din nou? Era vorba, totuși, de un stat, de un popor vecin, lucrurile astea nu se uită. Dar cele mai grave disensiuni le-am avut pe tema redactării Convenției de armistițiu și a Protocolului militar româno-sovietic. Ne înțelesesem să ne așezăm împreună și să-l concepem. Ei îmi vin la întâlnire cu documentul deja elaborat. Chipurile, să avem o *bază de discuții*... Bine, am zis. Fie. Și *baza aceea de discuții* începea cu un fals grosolan: *România – scriseseră ei – care de la 12 septembrie 1944 se află în război cu Germania fascistă*... Cum de la 12 septembrie, domnule? Dar de la 23 august până atunci ce făcusem? Plajă la mare? Plecaser în vacanță? Știi ce gogoasă explozivă ne îndesau pe gât? Să recunoaștem, nolens-volens, că ei ne-au învins și ne-au eliberat, totodată. Cu toate consecințele înrobitoare care urmau. Când noi le deschiseseam un spațiu de 600 de kilometri să înainteze cu pușca în bandulieră. M-am străduit să le explic și să le demonstrez cu date indubitabile că noi am dus lupte sângeroase cu nemții încă din noaptea de 23 spre 24 august. Data, ora, unde și împotriva cui. Câți morți și răniți am înregistrat. Îi încredințam că nu ambiția generalului Mihail era în joc, ci adevărul istoric, destinul, drepturile, interesele și viitorul unei țări. Zadarnic. Poruncile Kremlinului erau imuabile.

– **Au trecut, iată, 33 de ani de la acele evenimente. V-a încercat vreodată, domnule general, regretul că ați demisionat?**

– M-a încercat durerea încheită și a nereușitei și cu aceasta voi trece Styxul. Mi s-a mai adresat această întrebare, cu alte ocazii, și de fiecare dată mi-au revenit în memorie niște versuri ale lui Coșbuc, în care poetul spune cam așa: *Nu-i tot una leu să mori, ori câne-nlănțuit*. Tâlcul deslușește-l dumneata.

